

**Левчук Д.А.**

*студентка,*

*Київський університет імені Бориса Грінченка*

## **ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ЯПОНСЬКОЇ ТЕХНІКИ «МОКУЛІТО» В ІСТОРІЇ СУЧАСНОЇ ГРАФІКИ**

Метою даного дослідження є аналіз розповсюдження техніки мокуліто на теренах української сучасної графіки, враховуючи особливості її історичного формування. Актуальність теми зумовлена швидким розвитком новітніх прийомів в сучасному мистецтві.

Графіка – вид образотворчого мистецтва, для якого характерна перевага ліній і штрихів, використання контрастів білого і чорного та менше, ніж у живописі, використання кольору. Твори можуть мати як монохромну, так і поліхромну гаму. Але, на сьогоднішній день митцями по всьому світу використовується величезне різноманіття графічних пошуків, де інтеграція живопису і графіки породжує нові техніки. Знаковою подією у світі графіки стала поява принципово нової техніки – мокуліто. Вона народилась на стику різних видів графіки увібравши у себе елементи багатьох уже існуючих технік, вдосконаливши та адаптувавши їх для себе. Техніка мокуліто має особливості характерні лише для неї, саме за них роботи виконані у цій техніці високо цінуються у світі, що робить їх легко впізнаваними. «Мокуліто» розширило горизонти графічного мистецтва, і на даний момент продовжує стрімко розвиватись, даючи величезний простір для митців, що не бояться експериментувати, досліджувати та відкривати щось дійсно нове, перебуваючи у вирі розвитку образотворчого мистецтва [1, с. 35].

Техніка мокуліто є відносно маловивченою. Через складність та відсутність наукових технологічних інструкцій розвиток техніки відбувається дуже повільно. Дана наукова робота дає можливість розкрити особливості техніки, які вразили увесь світ і тим самим стати підґрунтям для поширення техніки на теренах України.

Мокуліто було відкрито професором японського університету Біджуцу – Сейші Озаку в 1970-х роках під назвою «мокуріто». На японській мокуріто перекладається як моку, що означає деревину, а ріто – це літографія.

Озаку зацікавився саме особливістю і основою китайської культури – це малювання тушшю. Теоретично у нього не було знань про цю техніку. Озаку порівняв цей хімічний процес із процесом в літографії.

І провів досліди, які показали, що це можливо. Найцікавішим було те, що процес травлення є органічним. В деревині є властиві їй самій олії. І знаходяться вони в порках дерева, які ми сприймаємо як візерунок. Коли гума арабська потрапляє в ці місця, вони теж протравлюються. Невелика група японських графіків почала використовувати цю нову техніку, серед них: Хозумі Сецуко, Ісіхара Макото, Тадаші Кобаяші, Курокі Шу, Мінамідат Маміко, Сатаке Куніко, Міцуо Санпей, Саваока Ясуко і Цунода Мотомі.

Їхні досліді сформувалися в єдине поняття під назвою «мокуліто» – це техніка плоского друку, яка полягає у використанні фанери у якості матриці. Основний рисунок наноситься на дошку за допомогою жирних літографських матеріалів – туші та олівців, але можливо також використовувати прийоми гравюри, поєднуючи ефекти плоского друку із високим. Особливістю цієї техніки є те, що на відбитках виразно проявляється текстура деревини. Це відбувається за рахунок специфічного процесу травлення та виділення природних олій з фанери. Буде працювати будь-яка фанера (крім сосни), але ви отримаєте різні ефекти залежно від типу деревини. Кленова фанера є гладкою і дає білий фон, найбільш схожий на літографію. Береза надає розмите зображення, з видимою зернистістю. Великою перевагою техніки є можливість отримувати зображення з фанерної дошки за допомогою звичайного офортного станка. Але максимальна кількість можливих відбитків не сягає більше 20, виконаних за один раз [3, с. 100].

Розширення розуміння мокуліто прийшло із творчістю Сатаке Куніко. Роботи художника стали кольоровими. Його технологія відрізнялася від його попередників. Будучи одним із послідовників Озаку Сейші, він зберігав традиції літографії в мокуліто. І вирішив почати працювати з кольором. Для цього він почав використовувати кленову фанеру, яка давала можливість зберігати фізичні властивості літографії. Якщо інші фанери давали різні відбитки фактури, то дана ця

давала відносно білий відбиток фону. Нове мокуліто стало абстрактним, дослідження художника зводилися до відкриття абсолютно нових форм друкованої графіки. Сатаке Куніко був прихильником вільної абстрактної графіки, яка проявлялася в монотипії. Схильності до цих технік проявилися і в його мокуліто.

Друга хвиля мокуліто сталася в Польщі на початку 2000-х років. Йозеф Будка, мабуть, найвідоміше ім'я з мокуліто в Академії образотворчих мистецтв у Катовіце. Потрапивши на виставку японської графіки, разом із донькою Євою, вони зацікавилися технікою мокуліто. Праці Йозифа та Єви сформувалися під назвою «Будкаліто» [2, с. 205].

Це стало періодом незалежності мокуліто, воно більше не сприймалося, як спрощена форма літографії і стало особливою формою друкованої графіки, що не схожа на жодну іншу.

У своїх роботах Єва використовує нанесення туші пензлем, працюючи вільною лінією, як в китайській каліграфії. Такий спосіб зробив техніку не схожий на роботи інших представників мокуліто. Тим самим, показавши, що використовуючи різні прийоми при роботі з матеріалом можна досягати різних ефектів.

Розповсюдження техніки на теренах європейської графіки відбувалося поступово. Серед відомих представників наразі є Пол Дюїс, Дженні Санзаро – Нішимура, Керолін Вайтхед та українська художниця Оксана Стратійчук. Деякі з них успадкували техніку від японських майстрів, хтось завдяки будкаліто [4, с. 24].

Деякі сучасні художники намагаються поєднувати техніку разом з колажем, ниткографією та іншими способами доповнення. Найвідомішими представниками таких експериментів є Стефані Хундер, Елізабет Суніта Джейкобсон та Сара Даунінг.

Сучасна графіка – це, перш за все, пошуки нової форми за допомогою інтеграційних прийомів, наприклад з живопису, батіку, колажу. Межі графіки і живопису дуже відносні і на їх кордоні виникають надзвичайні відкриття.

Будучи новою технікою, мокуліто має великий потенціал розвитку та популяризації, як вияв імпресіонізму в графіці, за рахунок технології виконання. Як технологія пленерного живопису є проявом імпресіоністичних підходів в живописі, так і технологія мокуліто в графіці.

### **Список використаних джерел:**

1. Алексеева В.А. Очерки по истории и технике гравюры. Москва : Издательство «Искусство», 1987. С. 35–120.
2. Будкаліто: Єва Будка. URL: <https://www.ewabudka.com/budkalito>
3. Верба І.І. Мистецтво графіки. Київ : «Радянська школа», 1968. С. 98–104.
4. Стратійчук О. Мокуліто. Київ : «Гнозис», 2016. С. 24.